O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
TERMIZ DAVLAT UNIVERSITETI

Ro‘yxatga olindi:
BD- 60230100 – 1.16.
“____”________2024-yil,

“TASDIQLAYMAN”
O‘quv ishlari bo‘yicha prorektor:
R.To‘rayev
________________ 2024-yil

ONA TILINI O‘QITISH METODIKASI

FANINING

O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi:	200000 – San’at va gumanitar fanlar
Ta’lim sohasi:	230000 – Tillar
Ta’lim yo‘nalishi:	60230100 – Filologiya va tillarni o‘qitish (o‘zbek tili)

Termiz –2024

Scanned with CamScanner
CamScanner yordamida skanerlangan

Fan/modul kodi	O‘quv yili	Semestr	ECTS – Kreditlar
302OTO‘M 3 5	2024-2025	5	5

Fan/modul turi	Ta’lim tili	Haftadagi dars soatlari
Majburiy	O‘zbek	4

	Fan nomi	Auditoriya mashg‘ulotlari (soat)	Mustaqil ta’lim (soat)	Umumiy (soat)
1.	**Ona tilini o‘qitish metodikasi**	60	90	150

2.

I. Fanning mazmuni

Fanni o‘qitishdan maqsad – o‘zbek tilini bo’limlarini maktabda o’qita oladigan, o‘z fikrini og‘zaki va yozma shakllarda birdek ifodalaydigan, milliy ta’limning metodini chuqur egallagan, uni xalqaro zamonaviy metodlar bilan boyitadigan, tarbiya ko‘rgan, komil filolog o‘qituvchi va tadqiqodchilar tayyorlashdir.

Fanning vazifasi – talabalarda ona tilidan dars berish, o’z ustida ishlash bilim, ko‘nikma va malakalarni, badiiy matnlarni tilshunoslik, adabiyotshunoslik, lingvokulturologiya, lingvopragmatika, lingvopoetika kabi zamonaviy yo‘nalishlar nuqtayi nazaridan tahlil qilish metodikasi va algoritmini shakllantirish.

II. Ma’ruza mashg‘ulotlar bo‘yicha ko‘rsatma va tavsiyalar

Ma’ruza mashg‘ulotlari uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. O’zbek tilini ona tili sifatida o’qitish tarixidan. (2 soat)
2. Mustaqillik davrida o’zbek (ona) tili ta’limi. (2 soat)
3. O’zbek (ona) tili ta’limi uning maqsad va mazmuni, o’qitish metodlari va usullari.
4. Ona tili ta’limi vositalari, o’quvchi va o’qituvchi faoliyati. (2 soat)
5. O’zbek tili o’qitishning umumdidaktik va o’ziga xos tamoyillari, zamonaviy yondashuv va pedagogik texnologiyalardan foydalanish. (2 soat)
6. Fonetika, leksikologiya, bo’limlarini o’qitish metodikasi. (2 soat)
7. Morfemika, morfologiya va sintaksis bo’limlarini o’qitish metodikasi.(2 soat)
8. Sintaksis bo’limini o’qitish metodikasi. (2 soat)

Scanned with CamScanner
CamScanner yordamida skanerlangan

9. Punktutsiya, uslubiyat bo'limlari ustida ishlash metodkasi. (2 soat)

10. O'quvchilar nutqini o'stirish, bilimini nazorat qilish (baholash) metodikasi. (2 soat)

III. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

1. O'zbek tilini o qitishda qo'llaniladigan huquqiy-me'yoriy hujjatlar. Ona tili darslarining rejalashtirilishi va tashkil yetilishi. (2 soat)
2. O'zbek tili o'qitish tizimining tarixiy taraqqiyoti. Muqaddima bo'limini (5-sinfda) o'qitish metodikasi. (2 soat)
3. O'zbek tili o'qitish metodikasi fanining boshqa fanlar bilan aloqadorligi. O'tilganlarni takrorlash va mustahkamlash darslarini tashkillashtirish. (2 soat)
4. O'zbek tili o'qitishning umumdidaktik va o'ziga xos tamoyillari. (2 soat)
5. Ta'limiy va nazorat darslari mazmuni va turlari. (Fonetika, orfoepiya va orfografiya bo'limlariga doir mashqlar asosida) (2 soat)
6. Ona tili darslarida qo'llaniladigan innovatsion pedagogik texnologiyalarning o'rni (Leksikologiya bo'yicha mashqlar asosida) (2 soat)
7. Ona tili darslarida qo'llaniladigan innovatsion pedagogik texnologiyalarning o'rni (Morfologiya bo'yicha mashqlar asosida) (2 soat)
8. Ona tili darslarida qo'llaniladigan innovatsion pedagogik texnologiyalarning o'rni (Sintaksis bo'yicha mashqlar asosida) (2 soat)
9. Umumiy o'rta ta'lim maktablarining 5-6-7-sinf "Ona tili" darsliklarining tuzilishi va mazmuni. (2 soat)
10. Umumiy o'rta ta'lim maktablarining 8-9 va 10-11-sinf "Ona tili" darsliklarining tuzilishi va mazmuni. (2 soat)

III. Seminar mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Seminar mashg'ulotlari uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Ona tili darslarini rejalashtirish. Dars izchilligini ta'milash yo'llari. Vaqt taqsimotiga to'g'ri yondashuv. (2 soat)
2. Dastur materiallarini ajratilgan soatlar bo'yicha mavzu guruhlariga taqsimlash, ularni o'quv yiliga, choraklarga, oy va haftalarga bo'lish printsiplari. (2 soat)
3. Ta'lim bosqichlarida matn va uning turlarini o'rgatish. Matn tuzish talablari va

Scanned with CamScanner CamScanner yordamida skanerlangan

o'ziga xos xusisiyatlari. (2 soat)

4. Ona tili o'qitishda sathlararo bog'lanishni yo'lga qo'yish usullari. Ona tili fani o'qituvchilari darslarini kuzatish va tahlil qilish. (2 soat)

5. Ona tili sathlarini o'qitish metodikasi. Ona tili ta'limida ilg'or pedagogik texnologiyalar. "Fonetika", "Orfografiya" bo'limini o'qitish metodlari. (2 soat)

6. O'zbek tilidan izchil kursni o'rganish. "Leksikologiya" bo'limini o'rgatishda so'zning ma'no darajalari ustida ishlash texnologiyalari. (2 soat)

7. "Morfologiya" bo'limini o'qitishdagi o'ziga xosliklar. (2 soat)

8. "Sintaksis" bo'limlarini o'qitish metodikasi. (2 soat)

9. "Uslubiyat" bo'limlarini o'qitish metodikasi. (2 soat)

10. Nutq o'stirish va matn ustida ishlash va uning ilmiy-nazariy ahamiyati. (2 soat)

III. Mustaqil ta'lim

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. "O'zbek tilini o'qitish metodikasi" fanining maqsad va vazifalari.
2. O'zbek tilini o'qitish metodikasi fanining boshqa fanlar (falsafa, mantiq, pedagogika, psixologiya, adabiyot) bilan aloqadorligi.
3. Ona tili darslarida integrativ yondashuv.
4. O'zbek tilini o'qitish metodikasi fanining tarixiy shakllanishi, rivojlanishi va hozirgi ahvoli.
5. Til ta'limida axborot kommunikatsiya texnologiyalari.
6. Kompetentlilik tushunchasi va uning tarmoqlari. O'qituvchi kasbiy kompetentliligi.
7. Ona tili o'qituvchisi va unga qo'yiladigan kasbiy talablar.
8. Yangi mavzuni o'zlashtirishga tayyorlash mashg'ulotlari.
9. Ta'lim tamoyillari. Ta'lim tamoyillarining o'qitish jarayonidagi o 'rni.
10. O'quvchi ma'naviyatining shakllanishida til va adabiyotning o'rni.
11. An'anaviy va noan'anaviy dars turlari va amaliy ahamiyati.
12. Kompetensiyaga yo'naltirilgan ona tili o'quv dasturi.
13. Ta 'lim amaliyotida o 'qitishning turfa texnologiyalari. Sinergetika, ya'ni hamkorlik ilmiy yo 'nalish sifatida.

Scanned with CamScanner CamScanner yordamida skanerlangan

14. Lingvistik kompetensiyalar: fonetik, leksik, grammatik va ta'lim bosqichlari uzviylashtirilgan DTSda ularga qo'yiladigan minimum talablar.

15. Ona tili o'qitishda pedagogik innovatsiyalar. Pedagogik innovatsiyalarning yuzaga kelishi, tasnifi.

16. Zamonaviy ona tili darslarini tashkil etish tamoyillari.

17. Yillik taqvim rejasi, choraklik va uning taqsimlanish muddati, choraklik baholar va ularni rasmiylashtirish tamoyillari.

18. O'quvchilarning bilim va кo'nikmalarini nazorat qilish, tekshirish va adolatli baholashda izchillik, mantiqiy tartibga amal qilish.

19. Ma'nodosh so'zlar, uyadosh so'zlar, shakldosh so'zlar, paronimlar haqida tushunchalarni shakllantirish usullari.

20. Eskirgan so'zlar, yangi so'zlar, iboralar, tasviriy ifodalar, atamalar, ilmiy haqidagi bilimlar majmuasini o`qitish usullari.

21. Til, ta'lim, motivatsiya uyg'unligi.

22. Nazorat ishlarini to 'g'ri tashkil etishda o'qituvchining roli.

23. Morfemikani o'qitishning maqsadi, vazifalari, tamoyillari va uning orfografiya bilan uzviyligi.

24. Savol va topshiriqlaming o 'quvchi mustaqil faoliyatini tash-kil etishdagi va ijodiy tafakkurini o 'stirishdagi o 'rni.

25. Bayon va insho – ijodiy mehnat.

26. Diktant – savodxonlik mezoni.

27. O'quvchilarning og'zaki, yozma va bog'lanishli nutqini o'stirish usullari.

28. Test, testlarning turlari, tashkil qilish texnologiyasi. Baholash mezonlari.

29. Kasbiy mahoratni oshirishda dars kuzatish va tahlil qilish- ning o 'rni. Darslarga qo 'yiladigan metodik talablar.

30. O'quvchilar bilimini nazorat qilishda qo'llaniladigan yozma ish turlari.

31. Umumiy o'rta ta'lim maktablari "Ona tili" darsliklarining tuzilishi va mazmuni.

32. O'qituvchi faoliyatida ilmiy axborot, ilmiy jurnallar, gazeta va OAV ning o'rni.

33. Ona tili darslarida o'quvchilar qiziqishini oshirishning samarali usullari.

Scanned with CamScanner CamScanner yordamida skanerlangan

	34. Ona tili fani o'qituvchisining darsdan tashqari ishlar faoliyatini yo'lga qo'yishi. 35. Ona tili ta 'limida innovatsion metodlardan foydalanish. 36. Ona tili o'qitishda o 'quvchilarni mustaqil fikrlashga o'rgatishning ahamiyati. 37. Ona tili fanidan "Ochiq dars" mashg'ulotini tashkillashtirish. 38. Umumta'lim maktablarining "Ona tili" darsliklarining tuzilishi va mazmuni. 39. O'quvchilar bilimini nazorat qilishda qo'llaniladigan diktant ish turlari. 40. O'quvchilar bilimini nazorat qilishda qo'llaniladigan bayon ish turlari. 41. Kasbiy atamalar, shevaga oid so'zlar, olinma so'zlar haqidagi bilimlar majmuasini o`qitish usullari. 42. O'tilgan mavzuni o'zlashtirishga tayyorlash mashg'ulotlari. 43. Ona tili darslarida o'quvchilarga qo'yiladigan talablar 44. Ona tili darslarida qiyosiy yondashuv. 45. O'quvchi va uning kamolotida til va nutqning ahamiyati.
3.	**IV. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)** Fanni o'zlashtirish natijasida talaba: • *Hozirgi o'zbek adabiy tili fani bo'limlari yuzasidan egallagan bilim, ko'nikma va malakalarini ona tili o'qitish dars mashg'ulotlarini olib borish jarayonida qo'llaniluvchi metodik ko'rsatmalarga, o'quvchlar bilan umumiy va individual ishlash, o'qitilayotgan matnlarda uchraydigan tanish va notanish leksik birliklarning ma'no nozikliklarini o'rganish, matnni turlarga ajrata bilish va ularning har biriga xos xususiyatlar, ularni o'qitish texnologiyalari haqida tasavvur va bilimga ega bo'lishi;* • *Ta'lim jarayonida qo'llaniladigan zamonaviy yangi pedagogik texnologiyalardan unumli foydalana olish, grammatik qoidalar, nutq va matn ustida ishlashda o'quvchlarni fanga qiziqishlarini oshirishdagi mahoratlari, shuningdek, lingvokulturologik, lingvopragmatika, lingvopoetika nuqtai nazaridan tahlil qila olish ko'nikmalariga ega bo'lishi;* • *Dars mashg'ulotlari mazmunini sharhlash ko`nikmalari, ularning ilmiyligini og'zaki va yozma ko'nikmalarini ifodalay olish malakasiga ega bo'lishi kerak.*
4.	**V. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:**

Scanned with CamScanner
CamScanner yordamida skanerlangan

	• aqliy hujum, FSMU-texnologiyasi; • muammoli ta'lim, keys-stadi, pinbord va loyihalash usullari, amaliy ishlar. guruhli fikrlash, kichik guruhlar musobaqalari, Venn diagrammasi, klaster usuli, baliq skeleti, "Nima uchun?" chizmalari
5.	**VI. Kreditni olish uchun talablar:** Fanga oid nazariy va amaliy tushunchalarni to'liq o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat ishini topshirish
6.	**Asosiy adabiyotlar:** 1.To'xliyev B. Shamsiyeva M. Ziyodova T. O'zbek tili o'qitish metodikasi. T.; O'zbekiston Milliy kutubxonasi. 2010. 2.Yuldasheva D.N. O'zbek tili o'qitish metodikasi (kognitiv-progmativ yondashuv asosida) Buxoro. "Durdona" nashriyoti. 2021. 3.G'ulomov A., Qodirov M. Ona tili o'qitish metodikasi. T. Fan va texnologiyalar, 2012. **Qo'shimcha adabiyotlar:** 1. Мирзиёев Ш. М. Буюк келжагимизни мард ва олийжаноб халқимиз билан бирга қурамиз.-Тошкент. "Ўзбекистон", 2017.-488-б. 2. Неъматов Ҳ., Ғуломов А., Зиёдова Т. Ўқувчиларнинг сўз бойлигини ошириш. –Тошкент, 1997. 3. Ғуломов А., Қобилова Б. Нутқ ўстириш машғулотлари. –Тошкент: Ўқитувчи, 1995. 4. Абдураҳмонов Ғ. Пунктуацияни ўқитиш методикаси. –Тошкент: Ўқитувчи, 1968. 5. Ёқуббекова М. Тил ва адабиёт таълимида иншо. –Тошкент, 2003. 6. Абдураимова М. Она тили таълимида илғор педагогик технология. –Тошкент, 2001, 2005. 7. Раҳимова О. Она тили дарсларини ташкил этишнинг педагогик технологияси. –Тошкент, 2004. 8. Дўстмуродова О. Она тили таълими янги педагогик технологиясининг моҳияти. –Тошкент, 2005. 9. Толипов Ў.Қ., Усмонбоева М. Педагогик технологияларнинг татбиқий асослари. –Тошкент: Фан, 2006.

Scanned with CamScanner
CamScanner yordamida skanerlangan

	10. Абдураимова М. Она тили таълими янги асрда. –Тошкент, 2007. 11. N.M.Mahmudov., A.Nurmonov., A.Sobirov., V.Qodirov., Z.Jo'raboyeva. Ona tili. Umumta'lim maktablari 5-sinf / To'ldirilgan -nashri. T.: Ma'naviyat 2020. 12. N.M.Mahmudov. va.b Ona tili. O'rta ta'lim maktablarining 11-sinfi uchun darslik / To'ldirilgan -nashri. T.:Ma'naviyat 2020. **Axborot manbalari (saytlar):** 1. www.gov.uz – O'zbekiston Respublikasi hukumat portali. 2. www.ziyonet.uz 3. www.ziyouz.com 4. www.uzedu.uz
7.	Termiz davlat universiteti tomonidan ishlab chiqilgan va tasdiqlangan. O'quv dasturi Termiz davlat universiteti o'quv-uslubiy Kengashining 2024-yil "06" - ___________dagi 11 -sonli yig'ilish bayoni bilan tasdiqlangan. O'zbek filologiyasi fakultetining 2024-yil "12" - 06 dagi 10 -sonli yig'ilish bayoni bilan ma'qullangan. "O'zbek tilshunosligi" kafedrasining 2024-yil "7" - 06 dagi 20 -sonli yig'ilish bayoni bilan ma'qullangan.
8.	**Fan/modul uchun mas'ullar:** **Omonturdiyev N.** – O'zbek tilshunosligi kafedrasi mudiri, f.f.f.d. **Turdimurodov S.** – O'zbek tilshunosligi kafedrasi katta o'qituvchisi, f.f.f.d.
9.	**Taqrizchilar:** **O.Shukurov** – Qarshi davlat universiteti dotsenti, f.f.d. (DCs) **N.Raimnazarova** – Termiz pedagogika instituti katta o'qituvchisi, f.f.f.d. (PhD)

3 k kunduzgi

Scanned with CamScanner CamScanner yordamida skanerlangan